

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ *triṃśaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ *triṃśaḥ sargaḥ* ॥

*sītāyā vanagamanāya bhṛśamāgrahaṃ vilāpaṃ vyākulatāṃ
cāvalōkya śrīrāmēṇa tasyai svēna saha vanē
calitumanujñāpradānaṃ piturmāturgurūṇāṃ ca sēvāyā
mahattvasya varṇanaṃ vanagamanōpakramāya gṛhavastūni
brāhmaṇādibhyō dātuṃ sītāṃ pratyādēśadānaṃ ca*

*sāntvyamānā tu rāmēṇa
maithilī janakātmajā |
vanavāsanimittarthaṃ
bhartāramidamabravit || 2.30.1 ||*

*sā tamuttamasamvignā
sītā vipulavakṣasam |
praṇayāccābhimānācca
paricikṣēpa rāghavam || 2.30.2 ||*

*kiṃ tvāmanyata vaidēhaḥ
pitā mē mithilādhipaḥ |
rāma jāmātaraṃ prāpya
striyaṃ puruṣavigraham || 2.30.3 ||*

anṛtaṃ bata lōkō'ya -
 majñānād yadi vaksyati |
 tējō nāsti paraṃ rāmē
 tapatīva divākarē || 2.30.4 ||

kiṃ hi kṛtvā viṣaṅṅastvaṃ
 kutō vā bhayamasti tē |
 yat parityaktukāmastvaṃ
 māmananyaparāyaṇām || 2.30.5 ||

dyumatsēnasutaṃ vīraṃ
 satyavantamanuvratām |
 sāvitṛīmiva māṃ viddhi
 tvamātmavaśavartinīm || 2.30.6 ||

na tvahaṃ manasā tvanyaṃ
 draṣṭāsmi tvadṛtē'nagha |
 tvayā rāghava gacchēyaṃ
 yathānyā kulapāṃsanī || 2.30.7 ||

svayaṃ tu bhāryāṃ kaumārīṃ
 cīramadhyuṣitāṃ satīm |
 śailūṣa iva māṃ rāma
 parēbhyō dātumicchasi || 2.30.8 ||

yasya pathyañcarāmāttha
 yasya cārthē'varudhyasē |
 tvaṃ tasya bhava vaśyaśca
 vidhēyaśca sadānagha || 2.30.9 ||

sa māmanādāya vanaṃ
 na tvaṃ prasthitumarhasi |
 tapō vā yadi vāraṇyaṃ
 svargō vā syāt tvayā saha || 2.30.10 ||

na ca mē bhavitā tatra
 kaścit pathi pariśramaḥ |
 pṛṣṭhatastava gacchantyā
 vihāraśayanēṣviva || 2.30.11 ||

kuśakāśaśarēṣikā
 yē ca kaṇṭakinō drumāḥ |
 tūlājinasamasparśā
 mārgē mama saha tvayā || 2.30.12 ||

mahāvātasamudbhūtaṃ
 yanmāmavakarīṣyati |
 rajō ramaṇa tanmanyē
 parārghyamiva candanam || 2.30.13 ||

śādvalēṣu yadā śīśyē
 vanāntarvanagōcarā |
 kuthāstaraṇayuktēṣu
 kiṃ syāt sukhataraṃ tataḥ || 2.30.14 ||

patraṃ mūlaṃ phalaṃ yattu
 alpaṃ vā yadi vā bahu |
 dāsyasē svayamāhṛtya
 tanmē'mṛtarasōpamam || 2.30.15 ||

na māturna pitustatra
 smariṣyāmi na vēśmanaḥ |
 ārtavānyupabhuñjānā
 puṣpāṇi ca phalāni ca || 2.30.16 ||

na ca tatra tataḥ kiñcid
 draṣṭumarhasi vipriyam |
 matkṛtē na ca tē śōkō
 na bhaviṣyāmi durbharā || 2.30.17 ||

yastvayā saha sa svargō
 nirayō yastvayā vinā |
 iti jānan parāṃ prītiṃ
 gaccha rāma mayā saha || 2.30.18 ||

atha māmēvamavyagrāṃ
 vanaṃ naiva nayiṣyasē |
 viṣamadyaiva pāsyāmi
 mā vaśaṃ dviṣatāṃ gamam || 2.30.19 ||

paścādapi hi duḥkhēna
 mama naivāsti jīvitam |
 ujjhitāyāstvayā nātha
 tadaiva maraṇaṃ varam || 2.30.20 ||

imaṃ hi sahituṃ śōkaṃ
 muhūrtamapi nōtsahē |
 kiṃ punardaśa varṣāṇi
 trīṇi caikaṃ ca duḥkhitā || 2.30.21 ||

iti sā śōkasantaptā
 vilapya karuṇaṃ bahu |
 cukrōśa patimāyastā
 bhṛśamāliṅgya sasvaram || 2.30.22 ||

sā viddhā bahubhīrvākyai -
 rdigdhairiva gajāṅganā |
 cirasanniyataṃ bāṣpaṃ
 mumōcāgnimivāraṇiḥ || 2.30.23 ||

tasyāḥ sphaṭikasaṅkāśaṃ
 vāri santāpasambhavam |
 nētrābhyāṃ parisusrāva
 paṅkajābhyāmivōdakam || 2.30.24 ||

tatsitāmalacandrābhaṃ
 mukhamāyatalōcanam |
 paryaśuṣyata vāṣpēṇa
 jalōddhṛtamivāmbujam || 2.30.25 ||

tāṃ pariṣvajya bāhubhyāṃ
 viśaṃjñāmiva duḥkhitām |
 uvāca vacanaṃ rāmaḥ
 pariviśvāsayaṃstadā || 2.30.26 ||

na dēvi bata duḥkhēna
 svargamapyabhirōcayē |
 nahi mē'sti bhayaṃ kiñcit
 svayambhōriva sarvataḥ || 2.30.27 ||

tava sarvamabhiprāya -
 mavijñāya śubhānanē |
 vāsaṃ na rōcayē'raṇyē
 śaktimānapi rakṣaṇē || 2.30.28 ||

yat sṛṣṭāsi mayā sārdhaṃ
 vanavāsāya maithili |
 na vihātuṃ mayā śakyā
 prītirātmavatā yathā || 2.30.29 ||

dharmastu gajanāsōru
 sadbhirācaritaḥ purā |
 taṃ cāhamanuvartiṣyē
 yathā sūryaṃ suvarcalā || 2.30.30 ||

na khalvahaṃ na gacchēyaṃ
 vanaṃ janakanandini |
 vacanaṃ tannayati mām
 pituḥ satyōpabṛṃhitam || 2.30.31 ||

ēṣa dharmaśca suśrōṇi
 piturmātuśca vaśyatā |
 ājñāṃ cāhaṃ vyatikramya
 nāhaṃ jīvitumutsahē || 2.30.32 ||

asvādhīnaṃ kathaṃ daivaṃ
 prakārairabhirādhyatē |
 svādhīnaṃ samatikramya
 mātaraṃ pitaraṃ gurum || 2.30.33 ||

yatra trayam trayō lōkāḥ
 pavitram tatsamam bhuvī |
 nānyadasti śubhāpāṅgē
 tēnēdamabhirādhyatē || 2.30.34 ||

na satyam dānamānau vā
 yajñō vāpyāptadakṣiṇaḥ |
 tathā balakarāḥ sītē
 yathā sēvā piturmatā || 2.30.35 ||

svargō dhanam vā dhānyam vā
 vidyā putrāḥ sukhāni ca |
 guruvṛtṭyanurōdhēna
 na kiñcidapi durlabham || 2.30.36 ||

dēvagandharvagōlōkān
 brahmalōkāṃstathāparān |
 prāpnuvanti mahātmānō
 mātāpitṛparāyaṇāḥ || 2.30.37 ||

sa mā pitā yathā śāsti
 satyadharmapathē sthitaḥ |
 tathā vartitumicchāmi
 sa hi dharmāḥ sanātanaḥ || 2.30.38 ||

mama sannā matiḥ sītē
 nētum tvām daṇḍakāvanam |
 vasiṣyāmīti sā tvam mā -
 manuyātum suniścitā || 2.30.39 ||

sā hi diṣṭānavadyāṅgi
 vanāya madirēkṣaṇē |
 anugacchasva mām bhīru
 sahadharmacarī bhava || 2.30.40 ||

sarvathā sadṛśaṃ sītē
 mama svasya kulasya ca |
 vyavasāyamanukrāntā
 kāntē tvamatisōbhanam || 2.30.41 ||

ārabhasva śubhaśrōṇi
 vanavāsakṣamāḥ kriyāḥ |
 nēdānīm tvadṛtē sītē
 svargō'pi mama rōcatē || 2.30.42 ||

brāhmaṇēbhyaśca ratnāni
 bhikṣukēbhyaśca bhōjanam |
 dēhi cāśaṃsamānēbhyaḥ
 santvarasva ca mā ciram || 2.30.43 ||

bhūṣaṇāni mahārhaṇi
 varavastrāṇi yāni ca |
 ramaṇīyāśca yē kēcit
 krīḍārthāścāpyupaskarāḥ || 2.30.44 ||

śayanīyāni yānāni
 mama cānyāni yāni ca |
 dēhi svabhṛtyavargasya
 brāhmaṇānāmanantaram || 2.30.45 ||

anukūlaṃ tu sā bhartu -

rjñātvā gamanamātmanaḥ |

kṣipraṃ pramuditā dēvī

dātumēva pracakramē || 2.30.46 ||

tataḥ prahr̥ṣṭā pratipūrṇamānasā

yaśasvinī bharturavēkṣya bhāṣitam |

dhanāni ratnāni ca dātumaṅganā

pracakramē dharmabhṛtāṃ manasvinī || 2.30.47 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē

ayōdhyākāṇḍē triṃśaḥ sargaḥ ||